

**ROLANDO TUČO DAKTARO DISERTACIJA
„LIETUVOS TERITORIJOS APGYVENDINIMO
RAIDA I–XII A.“**

2012 m. vasario 24 d. Rolandas Tučas gynė disertaciją fizinių mokslų srities geografijos daktaro laipsniui gauti „Lietuvos teritorijos apgyvendinimo raida I–XII a.“ Darbo vadovas – prof. habil. dr. Paulius Kavaliauskas, oponentai – prof. habil. dr. Algimantas Česnulevičius (Lietuvos edukologijos universitetas, fiziniai mokslai, geografija – 06P) ir doc. dr. Valdemaras Šimėnas (Lietuvos istorijos institutas, humanitariniai mokslai, istorija – 05H), gynimo tarybos nariai: prof. habil. dr. Algirdas Girininkas (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, istorija – 05H), dr. Darius Jarmalavičius (Gamtos tyrimų centro Geologijos ir geografijos institutas, fiziniai mokslai, geografija – 06P), prof. dr. Egidijus Rimkus (Vilniaus universitetas, fiziniai mokslai, geografija – 06P), dr. Andra Simniškytė-Strimaitienė (Lietuvos istorijos institutas, humanitariniai mokslai, istorija – 05H), tarybos pirmininkas – doc. dr. Darius Veteikis (Vilniaus universitetas, fiziniai mokslai, geografija – 06P).

Disertacijos gynimo posėdis vyko Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultete, į jį susirinko 86 dalyviai. Posėdžio metu buvo perskaityti paštu gauti trys atsiliepimai apie R. Tučo disertaciją. Jų autoriai – prof. Pablo Vidal (Valensijos universitetas, Katalonija, Ispanija), doc. dr. Aleksiejus Luchtanas (Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Archeologijos katedra) ir dr. Laurynas Kurila (Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyrius) – disertaciją įvertino teigiamai.

Pirmininkaujantįjam supažindinus su R. Tučo byloje esančiais dokumentais žodis buvo suteiktas pačiam disertantui. Jis pristatė disertaciją, kurią sudaro įvadas, 3 skyriai, išvados, šaltinių ir literatūros sąrašas su 998-iomis pozicijomis, 2 priedai, tekstas, iliustruotas spalvotomis kartoschemomis. Bendra

disertacijos apimtis – 663 p. (459 p. pagrindinio teksto su iliustracijomis ir lentelėmis bei 204 p. priedų).

Disertacijos tikslas – pasinaudojus GIS technologijų teikiamomis galimybėmis prisidėti prie Lietuvos teritorijos archajiškų apgyvendinimo sistemų tyrimo plėtros ir atlikti I–XII a. Lietuvos teritorijos apgyvendinimo sistemų palyginamąją priežastinę analizę. Šiam tikslui pasiekti disertantas iškėlė sau net 8 uždavinius, kurių įgyvendinimo pagrindu buvo suformuluoti ginami teiginiai ir išvados.

Metodologinė darbo ašis yra GIS technologijų panaudojimas. Praktinį-taikomąjį disertacijos pobūdį atskleidžia įgyvendintas siekis sudaryti tyrimams reikalingą geležies amžiaus archeologinių vietų GIS geoduomenų bazę (GDB), kurioje pateikiama informacija apie 2400 objektų. Išvestinis perprojektuotas jos variantas ženkliai prisidėjo kuriant Vilniaus universiteto Archeologijos katedros administruojamą PROLIGIS GDB, kuri nuo 2011 m. jau naudojama studentų ir archeologų moksliniuose tyrimuose. Pasinaudojus empiriniais, matematiniais statistiniais, kartografinės analizės ir kitais tyrimo metodais parengtos struktūrinės schemos bei apgyvenimo sistemų chronologinės raidos grafikai ir kartoschemos, kurių priežastinės analizės pagrindu, vertinant tiriamo reiškinio erdvinę sklaidą ir jos chronologinę kaitą, buvo suformuluoti ginami teiginiai, keliamos hipotezės ir daromos išvados.

Pirmasis disertacijoje ginamas teiginys – bendrosios sisteminės adaptacijos teorijos pagrindu suformuluota etnogeocenozių koncepcija. Etnogeocenoze – etninių darinių adaptacijos aplinkoje rezultatas, kurios variantiškumas tiesiogiai sietinas su integralaus kraštovaizdžio variantiškumu. Pagrindžiant šį teiginį disertacijoje nemažai dėmesio skiriama nuo neolito iki pat valstybės susikūrimo gyvavusiai takoskyrai tarp Rytų ir Vakarų Lietuvos, atsiradusiai dėl gamtinės aplinkos skirtumų lemtų kultūrinio elgesio, ūkio ypatumų.

Antrasis teiginys – kultūrinių darinių teritorijų apgyvendinimo sistemų raidai buvo būdingi jų plėtros, stabilizacijos, kaitos ir nykimo periodai, kurių eiga skirtinguose kultūriniuose regionuose buvo nevienoda. Metodologiškai tai atlikta taikant GIS duomenų atrankos metodus ir skaičiuojant konkrečiam šimtmečiui priskirtų archeologinių objektų skaičiaus santykį su to paties kultūrinio regiono prieš tai ir po to buvusio šimtmečio archeologinių objektų skaičiumi. Taip nustatyti kultūrinių regionų teritorijos apgyvendinimo sistemų raidos dėsningumai ir išskirti jų raidos periodai, kurie pasireiškė dvejopai: keičiantis kultūrinio regiono riboms bei tankėjant ar retėjant gyvenviečių tinklui. Skirtingų kultūrinių regionų teritorijos apgyvendinimo sistemų raida, nors ir turėjusi bendrą bruožą, dažniausiai buvo nevienoda, kartais net kardinaliai priešinga. Tiesa, išlieka nemaža tikimybė, kad tam nemažai įtakos turi ir subjektyvi priežastis – menkas tam tikrų regionų archeologinis iširtumas.

Trečiasis teiginys – Lietuvos teritorijos apgyvendinimo struktūra I–XII a. buvo netolygi, vienos teritorijos apgyventos tankiau, kitos – rečiau arba iš viso negyvenamos. Jomis dažniausiai tapdavo to meto žemėnaudai netinkamos, prastai drenuojamos limnoglacialinės kilmės lygumos ir nederlingi zandriniai smėlynai. Dažnai retai apgyventos teritorijos skyrė skirtingus kultūrinius regionus, tačiau jų būta ir kultūrinių regionų viduje.

Ketvirtasis teiginys – kultūriniais regionams buvo būdinga teritorinė branduolio–periferijos struktūra, kartais turėjusi ne vieną, bet kelis branduolius. Branduolių vaidmuo etnogenezės procesuose pasireiškė labai nevienodai: vienur jie tapdavo liberaliais plintančių naujų tradicijų bei inovacijų židiniais, kitur atvirksčiai – konservatyviais senųjų tradicijų puoselėjimo centrais.

Penktuoju teiginiu vėl grįžtama prie etnogeocenožės koncepcijos ir teritorijos apgyvendinimo sistemos struktūros skirtumų tarp Rytų Lietuvos ir likusios Lietuvos dalies. Disertacijoje atkreipiamas dėmesys į archeologinių objektų kompleksškumo skirtumus: Vakarų, Vidurio Lietuvai dažniau būdingi

pilnesni archeologinių objektų kompleksai, kuriuos sudarė gyvenamosios, gynybinės ir laidojimo paskirties objektai, o Rytų Lietuvą tuo metu charakterizuoja pilkapynai. Skirtumų priežasčių ieškoma skirtingos gamtinės aplinkos lemtoje gyvensenoje: Rytų Lietuvai buvo būdingos sodybos ar nedideli kaimeliai, kurių bendruomenės galėjo nuolat keltis gyventi kitur, dėl to sodybų pėdsakai šiandien sunkiai identifikuojami ir šalia pilkapynų buvusių sodybviečių aptinkama retai. Kitoje Lietuvos dalyje erdvės prasme gyventa labiau koncentruotomis bendruomenėmis, nes palankesnės žemdirbystei gamtos sąlygos, glaudesni ryšiai su vakariniais Europos kraštais leido gyventojams gerokai anksčiau pereiti prie žymiai pažangesnių ūkininkavimo formų.

Disertantui pristačius darbą komisijos nariams ir auditorijos svečiams buvo suteikta galimybė pateikti jam klausimų. Dr. D. Jarmalavičius domėjosi, kiek kultūriniais dariniais išskirti galėjo būti svarbios gamtos aplinkybės, o kiek – kaimyninių regionų įtaka. Atsakydamas į šį klausimą Šiaurės Lietuvos pilkapių kultūros pavyzdžiu R. Tučas labiau akcentavo pirmąjį faktorių, formavusį skirtingą žmonių santykį su aplinka, galėjusį lemti skirtingą materialinę ir dvasinę kultūrą. Nuskambėjo prof. dr. E. Rimkaus raginimas šiek tiek plačiau paaiškinti disertacijoje išskiriamų apgyvendinimo tempų – plėtros, stabilumo, regresijos – priežastis. Atsakydamas R. Tučas viena pirmųjų įvardijo archeologinį iširtumą, taip pat chronologinio tikslumo ypatybes. Kitos priežastys, turėjusios įtakos skirtingiems regionams ir laikotarpiams, galėjusios skirtis – išaugę ar nutrūkę prekybiniai ryšiai, platesnis geležies panaudojimas darbo įrankiams gaminti, žemės ūkio sistemų kaita, kintanti demografinė situacija, migracija. Vėliau prie šio klausimo sugrįžo ir doc. dr. D. Veteikis: kokie konkrečiai gamtos veiksniai galėjo turėti didesnės įtakos kultūrinių darinių raidos procesams? Disertanto nuomone, istorinis priežastingumas apgyvendinimo raidą veikęs labiau nei gamtinis, bet neatmestina ir klimato poveikio galimybė. Prof. habil. dr. A. Girininkas atkreipė dėmesį į disertacijoje akcentuojamą Rytų Lietuvos

išskirtinumą: kokios yra priežastys, kad būtent čia, o ne Kurše formavosi Lietuvos valstybė? Kokios gali būti šio reiškinių „šaknys“? Atsakydamas disertantas rėmėsi geopolitikos tyrėjų nuostatomis, kad žemyninėms civilizacijoms labiau būdingas konservatyvumas, o jūrinėms – liberalumas. Konservatyvumas pasireiškė aukštesnio lygmens integracija, polinkiu kurti didesnius, hierarchiškai struktūruotus teritorinius junginius. Disertanto nuomone, tai – savybė, Rytų Lietuvoje atsekama dar nuo neolito laikų. Dr. A. Simniškytė-Strimaitienė pateikė klausimą dėl gamtinio ir kultūrinio regiono koreliacijos, kaip paaiškinti tuos atvejus, kuomet gamtiniai, kraštovaizdžio regionai buvę skirtingi toje pačioje etnokultūrinėje teritorijoje? R. Tučo nuomone, ribų sutapimas nėra svarbus, nes jos kinta, apima kitų tipų kraštovaizdžius. Svarbiausia yra kultūrinių regionų branduolių pozicija, o jie didele dalimi sutapo su tam tikrais kraštovaizdžių tipais.

Iš salės nuskambėjus klausimui apie Užnemunės apgyvendinimo pobūdį (doc. dr. Filomena Kavoliūtė, Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetas), atsakydamas disertantas pabrėžė, kad sudėtinga vienareikšmiškai vertinti archeologinių objektų buvimą ir nebuvimą, būtina atsižvelgti ir į jų rūšį. Nors laidojimo paminklų Užnemunėje žinoma nedaug, tai nėra pagrindas teigti, kad I t-metyje ji buvo retai gyvenamas kraštas. Doc. dr. Juozas Vytautas Zagorskis atkreipė dėmesį, kad perdengus disertacijos kartoschemų sluoksnius neliktų atskiriems laikotarpiams rekonstruotų apgyvendinimo struktūrų tvarkos. Disertantas nesutiko su tokia nuomone, teigdamas, kad situacija tikrai nebūtų chaotiška, o teritorinio stabilumo garantas buvusios neapgyventos teritorijos, kurios, kintant kultūrinių regionų riboms, daug amžių išliko tos pačios.

Atsakius į klausimus, tarybos pirmininkas suteikė žodį disertanto moksliniam vadovui prof. habil. dr. P. Kavaliauskui, kuris pabrėžė disertanto atkaklumą ir kruopštumą, aukštai iškeltą ir įveiktą kartelę – atlikti skirtingų Lietuvos regionų apgyvendinimo palyginamąją analizę.

Po disertanto mokslinio vadovo žodis buvo

suteiktas oponentui prof. habil. dr. A. Česnulevičiui, kuris išsamiai apžvelgė disertacijos struktūrą, mokslinį aparatą, įvertino disertanto erudiciją ir gebėjimą profesionaliai „suvaldyti“ ne geografijos sričiai priskiriamus šaltinius. Nemažai tam padėjo disertanto patirtis dalyvaujant archeologiniuose kasinėjimuose. Atsiliepime nuskambėjo ir kelios pastabos dėl tikslesnio geomorfologinių terminų vartojimo, išvadose nelogiškai atsirandančių hipotezių. Būdamas kartografas ypač teigiamai įvertino darbe naudojamų kartoschemų loginę struktūrą ir jų kartografinę kokybę. Oponento nuomone, jose glaustai, bet išsamiai vizualizuotas archeologinių vietų paplitimas bei chronologinė ir teritorinė kultūrų plėtra regionuose – atsvara gerokai per didelei pačios disertacijos apimčiai ir kartais inventorizacinio pobūdžio aprašymams.

Antrasis oponentas doc. dr. V. Šimėnas itin teigiamai įvertino disertacijos tarpdiscipliniškumą, akcentavo išsamios, archeologijos mokslui svarbios duomenų bazės sudarymą, jos svarbą ne tik geografijos, bet ir archeologijos mokslui. Kartu atkreipė dėmesį į kelias praleistas literatūros pozicijas, kritiškai atsiliepė apie vartotojui nepatogią I priedo lentelės struktūrą. Oponentas pateikė netrumpą sąrašą pastabų dėl vieno ar kito archeologinio objekto datavimo, kultūrinės priklausomybės ar ištirtumo, o tai parodo, kad archeologas su geografu gali diskutuoti kaip lygus su lygiu net ir labai specifiniais archeologijos klausimais. Atsiliepime nuskambėjo ir pastabų, sulaukusių platesnių disertanto komentarų. Viena jų – priekaištas dėl nepakankamo dėmesio terminams, konkrečiai – sąvokoms „teritorinė bendruomenė“, „valsčius“, „žemė“ ir pan., kurios istorikų darbuose yra gana griežtai apibrėžiamos. R. Tučas pripažino, kad šiuos terminus jis vartojęs palyginti laisvai, atsiribojęs tiek nuo istorijos moksle taikomų tyrimo metodų, tiek ir nuo chronologijos (istorikų darbuose dažniausiai aptariama šiek tiek vėlyvesnių laikotarpių situacija). Tas pats pasakytina ir apie konkrečių žemių pavadinimus. Pasitelkęs gamtos ir socialiniuose moksluose, archeologijoje dažniau naudojamus empirinius, matematinius-statistinius

tyrimo metodus išskyrė įvairaus hierarchinio rango savo nuožiūra įvardytas teritorines struktūras.

Tarybos narys dr. D. Jarmalavičius pripažino, kad archeologinių vietų GIS duomenų bazės sukūrimas yra titaniškas darbas, leidęs doktorantui atlikti išsamią skirtingų kultūrinių regionų apgyvendinimo sistemų chronologinės raidos analizę, išvelgti jų regioninius skirtumus, nustatyti struktūrinio nevienalytiškumo ypatumus, bandant sieti juos su skirtinga gamtine aplinka. Išsakydamas pastabas dėl disertacijos tarybos narys paminėjo, kad darbą skaityti šiek tiek sunkiau dėl dažnų archeologinių radimviečių vardijimų. Atkreipė dėmesį, kad etnogeocenozių pagrįstumui reikalingi išsamesni tyrimai, o šios koncepcijos atsisakius daktaro disertacijai būtų visiškai pakakę apgyvendinimo sistemos analizės. Atsakydamas į pastarąją pastabą disertantas paaiškino, kad etnogeocenozių koncepcija (3-ioji išvada) parengta ne atliekant išsamią šio reiškimo analizę, bet tiesiog sulyginus skirtingų laikotarpių kultūrinių darinių ir kraštovaizdžio rajonavimo kartoschemas, o tai leidžia pastebėti tam tikrus dėsningumus ir sieti etnogenezės procesus su adaptatyvumu (gamtinės aplinkos lemta skirtinga gamtonauda ir t.t.). Tai – tam tikras ideologinis-teorinis disertacijos pagrindas, leidęs kituose darbo skyriuose sistemingai peržvelgti kultūrinių darinių apgyvenimo sistemų raidą.

Prof. dr. E. Rimkus pabrėžė, kad disertantas atliko didžiulį darbą sistemindamas šiuo požiūriu gana nepatogius archeologinius duomenis, kurių pagrindu buvo sukurta archeologinių vietų GIS GDB. Išskirtinis darbo bruožas – naujų metodų, GIS technologijų panaudojimas, bet tai buvo galima panaudoti dar efektyviau. Disertantas su tokia pastaba iš esmės sutiko – platesnis technologijų panaudojimas būtų leidęs atlikti sudėtingesnius, išsamesnius apgyvendinimo sistemų tyrimus, pvz., perdengiant sukurtą archeologinių vietų sluoksnį su Lietuvos dirvožemių sluoksniu, tai galbūt būtų padėję pagrįsti etnogeocenozių koncepciją, bet dėl ir taip viršytos darbo apimties nuo šių temų atsiribota.

Prof. habil. dr. A. Girininkas labai gerai įvertino

R. Tučo disertaciją, jos aktualumą ir tarpdiscipliniškumą. Tarybos narys pasidalino mintimis, kad tęsdamas tyrimus disertantas turėtų atkreipti dėmesį į ekonominio pobūdžio medžiagos analizę ir ją sujungti su savo darbo rezultatais, nes tai padėtų paaiškinti centro ir periferijos santykius atskiruose regionuose. Keletas kritinių pastabų, remiantis Kretuono apyežerių archeologinių vietų pavyzdžiu, buvo išsakyta dėl teiginio, kad Rytų Lietuvai būdingos pilkapynų virtinės ir vienalaikių gyvenviečių nebuvimas.

Dr. A. Simniškytė-Strimaitienė savo atsiliepime pabrėžė, kad disertantui teko našta ne tik perprasti archeologinės medžiagos specifiką, bet ir atsakomybė suderinti pačių archeologų interpretacijas, kurios ir skiriasi, ir keičiasi, o oficialios versijos ne visada sutampa su naujausių tyrimų atradimais. GIS technologijos reikalauja matematinio tikslumo, o archeologinė medžiaga tuo nepasižymi, todėl ambicingu žingsniu įvardijo sprendimą rinktis detalų – 100 metų, o tirtų objektų atveju – 50 metų datavimo intervalą, siekiant atskleisti apgyvendinimo raidą. Tokiai detaliai chronologijai vis dar retai ryžtasi net ir tiesioginių sąlytį ir profesinę intuiciją turintys patys archeologai. Atsiliepime dar kartą nuskambėjo klausimas dėl etnogeocenozių koncepto, ar jis neprieštarauja bendriesiems adaptacijos principams, turint omenyje, kad žmogaus ir gamtos priklausomybė tolyn į praeitį stiprėjo, o darbe aptariamoms kultūrinės variacijos rodo priešingą eigą ir kulminaciją valstybės priešaušryje. Atsakydamas disertantas pareiškė nuomonę, kad ryškių kultūrinių variacijų nebuvimą anksčiau nei aptariamasis laikotarpis galima paaiškinti nevienodu skirtingų laikotarpių ištirtumu, o pasisavinamasis ūkis yra netgi saugesnis ir mažiau nuo gamtos diktuojamų sąlygų priklausomas pragyvenimo būdas nei žemdirbystė ar gyvulininkystė geležies amžiuje. Tarybos narės išsakytas pastebėjimas, kad dėmesys abiem etnogeocenozių dėmenims netolygus (netikėtai daug dėmesio skiriama etnokultūrinių regionų išskyrimui, jų riboms, etniškai mišrioms sritims ir gerokai mažiau – gamtiniam priežastingumui atskleisti), paskatino disertanto pasvarstymus teoriniais klausimais ir atskleidė jo

paties kaip evoliucionizmo šalininko pozicijas, vertinančias etniškumo sampratą kaip evoliucijos (etnogenezės) eigoje susiformavusį kultūrinį prigimtinį paveldą. Toliaregišku, į gyvų bendruomenių veiklos zonas orientuotu žvilgsniu, palyginti su iki šiol apgyvendinimo tyrimuose įsitvirtinusių paminklosauginiu, A. Simniškytė-Strimaitienė įvardijo disertacijoje aptariamą Lietuvos teritorinės struktūros rekonstrukcijos hierarchiškai žemiausią – teritorinės bendruomenės – lygmenį, kuris darbe atspindi skirtingos funkcinės paskirties archeologinių objektų kompleksą. Dėl būtinybės tokioms objektų sankaupoms būti viena laikams kalbėjusiųjų nuomonės išsiskyrė, bet pati idėja apgyvendinimą tyrinėti teritorinių bendruomenių lygmeniu šiuos trūkumus paverčia perspektyvių tyrimų gairėmis ir nauju mokymu Lietuvos archeologijos dėmeniu.

ELENOS PRANCKĖNAITĖS DAKTARO DISERTACIJA „EŽERŲ GYVENVIETĖS PIETRYČIŲ BALTIJOS REGIONE ANKSTYVUOJU METALŲ LAIKOTARPIU“

2012 m. spalio 26 d. Klaipėdos universitete Elena Pranckėnaitė apgynė daktaro disertaciją „Ežerų gyvenvietės Pietryčių Baltijos regione ankstyvuojančių metalų laikotarpiu“ (humanitariniai mokslai, Istorija – 05 H). Disertacijos vadovas – doc. dr. Gintautas Zabiela, oponentai – prof. habil. dr. Algirdas Girininkas ir doc. dr. Algimantas Merkevičius. Disertacijos gynimo komisiją sudarė komisijos pirmininkas prof. habil. dr. Vladas Žulkus, dr. Miglė Stančikaitė (posėdyje nedalyvavo), dr. Dalia Kisielienė, dr. Agnė Čivilytė, dr. Ernestas Vasiliauskas.

Ginant disertaciją daugiausia buvo išsakytos teigiamos nuomonės. Vieningai pritarta, kad darbas yra visiškai naujas Lietuvos archeologijos mokslo etapas, o dėl jame panaudotų iki šiol Lietuvos priešistorėje netaikytų tarpdisciplininių metodų ir eks-

Tarybos pirmininkas doc. dr. D. Veteikis atkreipė dėmesį į šio darbo neabejotiną svarbą kraštovaizdžio kultūros raidai pažinti. Pasak kalbėjusiojo, disertacija atveria išpūdingą geležies amžiaus Lietuvos kultūros panoramą.

Suteikus galimybę pasisakyti visiems norintiems ginant disertaciją dalyvaujantiems asmenims, doc. dr. J. V. Zagorskis atkreipė dėmesį, kad disertacija – puikus istorinės geografijos darbas, integruojantis gamtos, visuomeninės geografijos, taip pat archeologijos mokslus. Jį papildė doc. dr. Gintautas Zabiela (Klaipėdos universitetas), teigdamas, kad tai – pirmasis toks išsamus baltų proistorės geografijos darbas.

Po slapto balsavimo tarybos nariai vienbalsiai nutarė Rolandui Tučui suteikti fizinių mokslų srities geografijos krypties daktaro mokslo laipsnį.

Andra SIMNIŠKYTĖ

perimentų jį galima priskirti vienai moderniausių archeologijos šakų. E. Pranckėnaitės tyrimų dėka buvo išplėstos žinomų Europos ežerų gyvenviečių žemėlapių ribos. Pabrėžtas darbo aktualumas, nes bendras Pietryčių Baltijos regiono ežerų gyvenviečių teritorinis išskirtinumas iki šiol neakcentuotas, jų medžiaga nelyginta tarpusavyje, o juk šios gyvenvietės kol kas yra vienintelės, kurios teikia informacijos apie tokių objektų egzistavimą Šiaurės rytuose Europoje ankstyvuojančių metalų laikotarpiu, nutrūkus Alpių regiono gyvenviečių statybos tradicijai. Kaip ypatingas disertacijos bruožas buvo įvardintas tiriamo objekto specifiškumas ir tyrimų, kurių dalis Lietuvos archeologijoje buvo taikomi pirmą kartą, tarpdiscipliniškumas. Taip pat atkreiptas dėmesys į darbe vartojamos terminijos naujumą, nes su šia disertacija Lietuvos archeologijos žodyne atsirado naujas terminas „šlapynių archeologija“. Siūlydama šį naujadarą disertantė susiejo iš esmės skirtingas teritorijas – pelkes, durpynus, šlapias pievas, seklias pakrantes ir pan., išplėsdama istoriografijoje įsigalė-